

færd, at de Mænd, der sidde som Bestyrere og Tillidsmænd, maa sige: under disse Forhold kunne vi ikke komme og stille Krav om at skulle have Statshjælp, og hvad Bankerne og Staten angaar, kan jeg slet ikke forstaa, hvorledes de kunne forsvare, hvad de have gjort. Thi vi vide jo alle sammen, at der snakkedes om, at det var mærkeligt, som det gik til, men der var ikke een af de Mænd, der handlede og stoppede denne Kalamitet. Trods alt dette skulle vi altsaa sige: her er netop Motiver til Stede for Staten til at træde hjælpende til. Jeg beder den højtærede Minister sige mig ved Lejlighed: Hvor har han et Præcedens for, at Staten lige over for Mænd, der have været stillede som Sparerne i dette Tilfælde ere, er gaaet hen og har givet af Statskassen, af de andre Skatteyderes Lommer til disse Mænd. Den højtærede Minister mente, at der i, hvad Staten gjorde under Bankkrisen i Fjor, var noget, der talte for ogsaa her at gøre noget saadant. Jeg har før sagt, at hvad der den Gang skete, næppe var rigtigt, og at man i alt Fald skulde være meget varsom med at gentage det. Men lad os se paa, hvad der den Gang skete. Jeg kan ikke lade være, naar jeg dvæler ved dette Billede, at fremdrage et ældre Billede paa, hvorledes Statsmagten har stillet sig i saadanne Tilfælde. Jeg skal gøre det ganske kort. Jeg har atter gennemlæst Beretningen om Krisen i 1857, den store Krise, der den Gang ramte Landet, og det er lærerigt at se, hvorledes Staten den Gang stillede sig. De Herrer ville erindre, at vi ogsaa den Gang levede med sædvanlig Sorgløshed herhjemme. Uagtet ellers i hele Verden saavel i Amerika som i Europa baade Børser og Banker kørte fast, sagde vi herhjemme, ligesom det blev sagt i Slutningen af November Maaned 1908: Herhjemme kunne vi godt klare os. Indtil en skønne Dag, det var den 1. December, Nationalbanken, som den Gang var vort eneste bærende Pengeinstitut — Privatbanken havde jo lige begyndt sin Virksomhed — sagde: Nu ere vi kørte fast; vi have anvendt vore Valuta saaledes, at vi ikke kunne yde mere Pengehjælp til de Købmænd og Bankiers, som behøve Penge, og vi stoppe altsaa ganske med at tage imod Veksler. De

paagældende Bankiers og Købmænd kunde ikke betale deres Veksler, og alt ahang af, hvorvidt et stort Handelsfirma i Hamborg, der ogsaa den Gang bar den danske Kredit, kunde holdes oven Vande eller ikke. Da kom Børsen og Handelsverdenen i Bevægelse, og de gik til Staten og sagde: Dette Hus maa holdes oppe. Saa sagde Andræ, der den Gang var Finansminister: Vi have Penge nok i Statskassen, men I faa ingen af dem, da det ikke er en Statsopgave at hjælpe ved en saadan Lejlighed. Mildere stemt var Krieger, som den Gang var Indenrigsminister. Under Forhandlingerne mellem disse og Handelsverdenen og Børsverdenen blev det lavet saaledes, at Staten, Finanserne sagde: Ja, lad det gaa, men saa maa det gaa gennem Indenrigsministeren. Vi tør ikke som Stat træde til. Der blev saa stillet til Raadighed for at afhjælpe de Ulykker, der den Gang forelaa, en Sum, som omsat i Kroner — Laanet blev ydet i Hamborg — blev 1,350,000 Kr. Men det skete paa den Maade, at Staten sagde: Vi ville kun risikere 450,000 Kr., og vi gøre det kun paa Betingelse af, at Nationalbanken lige med os risikerer 450,000 Kr., altsaa den samme Sum, og endelig paa Betingelse af, at ogsaa de endnu solide første Klasses Firmaer paa Københavns Børs bære den sidste Trediedel. Først da traadte Staten til med sine 450,000 Kr. og altsaa egentlig i Forvisning om, at denne Sag vilde gaa i Orden uden Tab for den. Det laa jo i, at den havde stillet disse Betingelser. Derved holdtes Huset oppe og Krisen blev ordnet, og Enden paa det blev, at Staten intet som helst tabte derved. Desforuden traadte Staten til med en særlig Laanekasse, som den oprettede. Den var paa 5,400,000 Kr. Det er interessant at læse, hvorledes der stilledes de strengeste Betingelser for Udlaan af den Kasse: fuld Sikkerhed, fuld Betryggelse, Panteobligationer osv. Og det er interessant at læse, hvorledes den Kasses Mellemværende med Folk, der laante i den, var afviklet i 1859, saaledes at der intet Tab blev lidt fra Statens Side. Saaledes stillede man sig den Gang, og det var dette Forbillede, som blev benyttet i 1908. Om der var den samme Grund til at hjælpe i 1908 som i 1857, er meget tvivlsomt. Man